

**ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕРЕКЛАДАЧІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ**

Сучасних умовах конкурентоздатність спеціаліста авіаційної сфери на ринку праці залежить від його готовності оволодівати новими технологіями, легко адаптуватися до змінних умов праці, професійно орієнтуватися в інформаційних потоках і користуватися іноземною мовою у фаховому спілкуванні. З огляду на зазначене професійна діяльність фахівця з перекладу є надзвичайно важливою, що зумовлює потребу його підготовки на засадах компетентнісного підходу з активним використанням такого засобу професійного навчання як іноземна мова, яка в сучасних умовах є не лише засобом полікультурної взаємодії, а й виконує функцію обов'язкового інструмента професійної діяльності.

Значна кількість наукових праць присвячена різним аспектам дослідження проблеми формування компетентного фахівця з широким діапазоном використання іноземної мови.

Питання формування професійної компетентності вивчали М. Бирка, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркова та ін; комунікативну компетентність досліджували С. Зенкевич, В. Кручек, Р. Міловідова, Ю. Пассов, Л. Романишина, Л. Савенкова, В. Семиченко та ін.; іншомовна професійно-комунікативна компетенція була результатом досліджень вітчизняних учених В. Борщовецької, О. Биконі, Н. Глушаниці, К. Долгош, О. Загородньої, Л. Морської, Н. Логутіної, Н. Пруднікової, О. Рембач, О. Тарнопольської та таких зарубіжних дослідників, як М. Браммер, Д. Каммінз, Т. Хатчінсон, М.Хьюїнгз.

Проблеми формування національної технічної інтелігенції, зокрема й мовної особистості майбутнього інженера, розглядаються в наукових працях Л. Барановської, Т. Бутенко, Є.

Воробйової, Н. Глушаниці, О. Ковтун, А. Кочубей, В. Олексенко, О. Романовського, Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО.

Питання викладання англійської мови майбутнім фахівцям авіаційної галузі досліджували такі вчені, як О. Акмалдінова, О. Письменна, Є. Оборін. Ряд наукових праць присвячено підготовці доведення радіообміну англійською мовою на міжнародних повітряних трасах (В. Півень, Є. Кміта, Г. Пашенко). І. Колодій вивчала питання формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі, Т. Семигінівська досліджувала проблему формування професійної етики у майбутніх фахівців з перекладу, які працюватимуть у галузі цивільної авіації. Однак не вирішеною залишається проблема формування професійно-комунікативної компетентності (ПКК) майбутніх перекладачів авіаційної галузі, що зумовлює потребу її ґрунтовного теоретичного та прикладного дослідження.

Зарубіжні науковці Е. Зеєр і Д. Заводчиков [2, с. 40] визначають компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання конкретної роботи і забезпечують реалізацію певних професійних функцій. У вітчизняній літературі з проблеми, зокрема у виданні бібліотеки з освітньої політики «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи» [1, с. 95] зазначається, що під компетентністю людини педагоги розуміють «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери

Іншим ключовим поняттям з досліджуваної нами проблеми є «комунікативна компетентність» - здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певна сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування [4, с. 126]. Вона передбачає уміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми.

Усі складові компетентності доцільно розглядати як компетенції, ядром яких є сформовані відповідні уміння.

Успішність формування компетентності залежить від рівня мотивації та сформованості морально-вольових якостей об'єктів навчання.

У сфері фахової діяльності комунікативна активність спеціаліста має професійне спрямування та характеризується відповідним професійним змістом, що дозволяє стверджувати, що її необхідно розглядати у тісному зв'язку з професійною компетентністю. Про це свідчать основні положення прийнятого на основі *DublinDescriptors* документа *A Framework for Qualification of the EHEA* [9]. У ньому в загальному вигляді визначено вимоги до кваліфікації спеціалістів з вищою освітою та до академічних ступенів першого і другого циклів. Серед них наявні й вимоги до комунікативних здібностей та умінь: у випускників, які мають перший академічний ступінь, має бути сформована здатність до інформаційних, ідеологічних і проблемних комунікацій у професійному середовищі та в аудиторії неспеціалістів; в осіб, які мають другий ступінь – здатність до інформаційних, ідеологічних і проблемних комунікацій у професійному середовищі та в аудиторії неспеціалістів з ясным і глибоким обґрунтуванням своєї позиції [9].

Основним засобом формування професійно-комунікативної компетентності перекладачів авіаційної галузі є професійно-мовленнєва підготовка. Вона, на нашу думку, має бути орієнтована насамперед на ґрунтовне оволодіння студентами основними видами мовленнєвої діяльності, на опанування літературної мови і підмови авіаційної галузі, на вироблення комунікативних умінь і навичок. З огляду на зазначене потенційна структура цього феномена може бути представлена такими компонентами: професійним та комунікативним. Професійний, у свою чергу, може розглядатися в таких аспектах: перекладацький та власне авіаційний. Комунікативний аспект можна репрезентувати за допомогою мовної, мовленнєвої та соціокультурної складових

Фахова компетентність перекладачів формується у процесі оволодіння змістом навчальних курсів усіх циклів, а також під час навчальних та виробничих практик. Науковці-практики виокремлюють такі основні етапи процесу формування фахової компетентності майбутніх фахівців. [6, с.20]

Професійно - комунікативну компетентність майбутніх перекладачів авіаційної галузі на нашу думку, можна трактувати як інтегральну особистісну якість, що характеризує їх здатність до розв'язання професійних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях, з використанням знань, умінь, навичок, освітнього й життєвого досвіду, цінностей. Ми вважаємо, що сутнісними компонентами професійної компетентності фахівця є ключові, загальнопрофесійні та спеціальні компетентності. Ключові компетентності є загальними для сучасних спеціалістів різних профілів; загальнопрофесійні компетентності є базовими для всіх спеціалістів; спеціальні компетентності зумовлені предметною сферою діяльністю перекладача.

Доцільність використання компетентнісного підходу у формуванні перекладача авіаційної галузі нової генерації зумовлена й тим, що у професійній підготовці фахівців даного напрямку виявлено певні суперечності: між вимогами суспільства до рівня професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів авіаційної галузі та ступенем її сформованості; між потребою сучасного ринку праці у фахівцях, що володіють професійними та особистісними якостями, необхідними для успішної професійної перекладацької діяльності у сфері цивільної авіації та недостатнім рівнем їх сформованості у випускників авіаційних навчальних закладів; між реальним станом формування перекладача для діяльності в авіаційній сфері у вищому авіаційно-технічному навчальному закладі та вимогами даної галузі до рівня сформованості досвіду із спеціального перекладу; між доцільністю розробки методики формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів авіаційної галузі та недостатньою її обґрунтованістю вітчизняною й зарубіжною педагогічною теорією і практикою.

Література

1. *Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя; авт. кол. М.Ф.Степко та ін. – Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2004. – 384 с.*

2. Зеер Э. Идентификация универсальных компетенций выпускников работодателем/Зеер Э., Заводчиков Д.//Высшее образование в России. – 2007. - №11. – С.39–45.

3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – №5. – С. 34 – 42.

4. Ковтун О.В. Комунікативний підхід в організації мовної освіти авіаційних операторів/ О.В.Ковтун// Наука і освіта. – 2011.- №5 – С.89-94.

5. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави// Вища школа. – 2004. - №2-3. – С.97-125

6. Семигінівська Т. Г. Формування морально-особистісних якостей у майбутніх перекладачів / Т. Г. Семигінівська // Науковий діалог «Схід-Захід» : матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Д. : Видавництво «Інновація», 2013. – Ч. 4. – С. 188-191.

7. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003. – 296 с.

8. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія/ За ред. акад. А.М.Богуш. – Одеса, 2008. – 271с.

9. Shared “Dublin” descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.jointquality.com/content/descriptors/CompleteDublinDescriptors.doc> .